

4. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб-ник. — К.: КНЕУ, 2003. —554 с.
5. Іванець І. В. Діагностика фінансового стану підприємства в системі контролінгу. Молодіжний економічний дайджест [Електронний ресурс] / І. В. Іванець, К. В. Цищорська // наук. електр. журн. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» № 1. — 2015. — Режим доступу до ресурсу: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/10514>.

УДК 330.3

Орлов А.М.

студент ОП «Корпоративні фінанси», 4 курс

Шаховалова Є.О.

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Однією з найважливіших складових життєдіяльності країни є її енергетична безпека. В Україні триває реформа як енергетичного ринку в цілому, так і його електроенергетичного сектору зокрема. Відбуваються ґрунтовні зміни у системі, яка переходить від централізованого державного управління до багатобічної системи керівництва зі зниженням державного втручання у сфери нагляду, контролю та регулювання. Це свідчить про початок лібералізації ринку електроенергетичних послуг.

Проте ці процеси йдуть поволі. Це пов'язано з тим, що реструктуризація електроенергетичного сектору не завжди відбувається з урахуванням і

корегуванням окремих ризиків, які можуть впливати на перебіг реформи. Споживання електроенергії постійно зростає (споживання у 3 кварталі 2021р. становить 92,2 млрд кВт год, а у 3 кварталі 2020 р. - 86,2 млрд кВт год) [6]. Аналіз генерації в 3 кварталі 2021 р. свідчить про дефіцит вугілля та як наслідок дефіцит електричної енергії. Тому спостерігається ріст цін на всю продукцію та виробництво, що вплинуло на економіку України. Важливо розібрати і проаналізувати характер і особливості потенційних і реальних ризиків в секторі електроенергетики України, надаючи перевагу фінансовим.

Враховуючи той факт, що електроенергетична система України являє собою сукупність суб'єктів господарювання, зв'язаних між собою економічно й технологічно, важливо пам'ятати, що, на відміну від товарних ринків, складний за структурою електроенергетичний ринок може бути більш нестабільним і схильним до впливу ризиків, які не лише створюють загрози для його функціонування, але й можуть слугувати джерелом інформації корисної для ефективного моніторингу щодо наявних проблем та необхідних інвестицій [1]. Останні містять такі категорії ризиків, як непередбачені зміни в економічних умовах, незаплановані витрати для реалізації інноваційних заходів, вірогідність додаткових капіталовкладень у дострокові проєкти, адже сектор електроенергетики характеризується тривалим інвестиційним періодом [2; 4]. На сучасному етапі розвитку ринку електроенергетики в Україні, нові ризики можуть виникати як через групування суб'єктів відносин у процесі діяльності й розвитку енергетичних системи, так і через вірогідність виникнення конфлікту інтересів різноманітних суб'єктів цього сектору (підприємств з вироблення електроенергії, компанії з постачання електроенергії, окремих брокерів й дилерів, всіх груп та категорій споживачів електроенергії), під час прийняття, пов'язаних з його функціонуванням і розвитком, рішень [3].

До фінансових ризиків, пов'язаних з комерційними аспектами діяльності електроенергетичних підприємств, відносять: ризики коливань цін реалізації

електричної енергії; інвестиційні ризики; ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей; ризики пов'язані з законодавчими змінами, політичною ситуацією в країні. Ціни на електроенергію змінюються кожен день та кожної години тому є ризики не продажу електричної енергії на ринку через невідповідність очікуваної та фактичної ціни на електроенергію. Через це компанія може потрапити на балансуючий ринок де реалізує непродану електроенергію за ціною нижчою за ринкову, але мінімізує свій збиток від нереалізованої електроенергії.

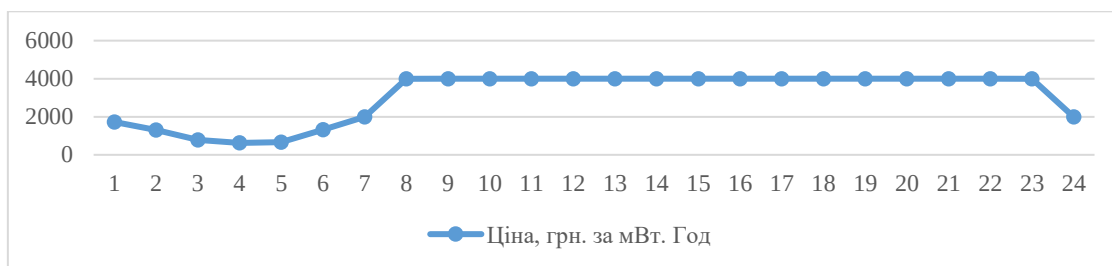

Рис. 1 Погодинні ціни на електричну енергію в Україні за 18.11.2021

Джерело: складено автором на основі [5].

На рис. 1 ми бачимо, що найвигідніші часи для продажу є вечірні, або їх ще називають вечірні піки, де споживання завжди більше ніж виробництво, через це у ці години завжди є дефіцит електроенергії [3]. Ризики інвестиційної діяльності, що стосуються внутрішнього середовища компанії, - це можливість неотримання бажаного результату, а також пов'язані з очікуванням одержання економічного ефекту від діяльності підприємства [2]. Ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей, полягають в тому, що неперервний процес збуту електричної енергії неодмінно відбувається паралельно зі створенням дебіторської заборгованості, через те, що електроенергія часто реалізується в кредит, а розрахунки відбуваються за фактичними даними облікових приладів. А також ризики державного рівня, як то політична воля, суспільна згода, законодавчі зміни тощо.

Визначення й усвідомлення можливих ризиків дозволить підготувати результативну модель керування ними. Ця модель включає низку заходів,

спрямованих на зменшення ризиків в діяльності підприємств електроенергетичного сектору. Базовими, універсальними економічними шляхами зменшення ризиків є: страхування і самострахування, розподіл і диверсифікація, мінімізація в керівництві як активами, так і пасивами, хеджування ризиків, уникнення операцій, пов'язаних з тим чи іншим ризиком, та інші [3]. Також в контексті управління ризиками, доречно буде застосовувати моніторинг ймовірності їхнього виникнення з проведенням аналізу слабких і сильних сторін враховуючи стан підприємства і його готовності до подальшого продуктивного функціонування [2]. Щоб запобігати ризикам в підприємстві, яке працює на ринку електроенергетики потрібно завжди контрагуватися за умовами ціни, яка сформувалася на ринку мінус сталий відсоток. Тобто підприємство закупає обсяг електроенергії і оплачує, наприклад, лише 98%, а 2%- це прибуток. Але завжди потрібно пам'ятати, що прибуток залежить від обсягу проданої електроенергії, а оплата за весь об'єм постачальнику здійснюється за умовами в договорі.

Висновки. Підсумовуючи, необхідно зазначити, що діяльність підприємств електроенергетичного сектору України супроводжується значними фінансовими ризиками. Найбільш вагомими серед них є: ризики комерційного характеру, які з'являються в наслідок коливань цін з реалізації електроенергії, цін на матеріальні ресурси; ризики змін купівельної спроможності грошей; суто інвестиційні ризики, пов'язані з розвитком підприємства, в контексті модернізації або реорганізації, переоснащення, реконструкцією фондів, підготовкою та підвищенням кваліфікації персоналу, тобто технічною, екологічною та соціальною інноваційною діяльністю тощо. В роботі окреслені рекомендації щодо зменшення фінансових ризиків в діяльності підприємств електроенергетичного сектору.

Список використаних джерел:

1.Огляд енергетичного сектору України: інституції, управління та політичні засади.[Електроннийресурс].Режимдоступу:<https://www.oecd.org/eurasia/competitiv>

eness-programme/eastern-partners/Monitoring-the-energy-strategy-Ukraine-2035-UKR.pdf

2. Павлова О.М., Павлов К.В., Писанко С.В. Роль та значення інвестиційно-інноваційних процесів в електроенергетичній галузі регіону. / О.М. Павлова, К.В. Павлов, С. В. Писанко // Український журнал прикладної економіки. – 2020. – Том 5. – № 3. – С. 320 – 328.

3. Караєва Н.В., Гусєва І.І. Сучасні ризики суб'єктів електроенергетичного ринку в умовах реформування енергетики України. / Н.В.Караєва, І.І.Гусєва // Електронний журнал «Ефективна економіка» . – 2010. - № 1.[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=109>

4. Копчинський Г., Шендерович В., Штейнберг М. Електроенергетика України – від виживання до розвитку. 2018 р. [Електронний ресурс.] Режим доступу: <https://ukrns.org/ua/publikatsiji/item/1097-elektroenerhetyka-ukrainy-vid-vyzhyvannia-do-rozvytku>

5. ДП «Оператор Ринку» Погодинні ціни купівлі-продажу електроенергії [Електронний ресурс.] Режим доступу: <https://www.oree.com.ua/index.php/pricestr>

6. НЕК «УКРЕНЕРГО» Споживання електроенергії в Україні [Електронний ресурс] Режим доступу: https://ua.energy/zagalni-novyny/za-9-misyatsiv-2021-roku-spozhyvannya-elektroenergiyi-v-ukrayini-zroslo-na-majzhe-7/?TSPD_101_R0=0824d3ff9fab20001f555d44439add59ac088ef7cfb484c703c8ef0b9478af2cfcad181d77bcef8e083d57216214300032af6001fd92ad0a74c59f0ef1d9540cd5fb2ef8bae7aa6dc41ed90041832706c05389f01217ac0a4b0f9b2996c9a3db